

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA TEXTILNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Liberec 2010

MARKÉTA BOUKALOVÁ

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA TEXTILNÍ

Studijní program: B3107 Textil

Studijní obor: Textilní a oděvní návrhářství

Katedra designu

Akademický talár

The Academic Gown

Autorka: Markéta Boukalová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Ilona Chválková

Konzultant bakalářské práce: Ing. Renáta Štorová CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb. O právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v Univerzitní knihovně TUL. Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 (školní dílo).

Berou na vědomí, že TUL má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **souhlasím** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědoma toho, že užití své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše).

V Liberci, dne 8. 1. 2010

.....

Podpis

Podkování

Touto cestou bych chtěla podkovat všem, kteří mi pomohli s realizací bakalářské práce. V první řadě patří můj velký dík paní Mgr. Iloně Chválové za odborné vedení, pomoc a konzultace. Dále děkuji rodině a přátelům za trpělivost i podporu po celou dobu mého studia.

Anotace

Tato práce se zabývá slavnostním oblečením hodnostářů na univerzitách. Společenským a reprezentativním oděvem při univerzitních obřadech, především při promócích, je talár.

V první části práce je stručné pojednání s příklady z historie taláru a se srovnáním talárů na různých univerzitách ve světě. Následuje popis vlastností tohoto slavnostního oděvu a v závěru je přiložena anketa dotazovaných pedagogů, rodičů a studentů při promoci na Technické univerzitě v Liberci.

Náplní praktické části práce jsou kresebné návrhy taláru pro Technickou univerzitu v Liberci a realizace jedné vybrané varianty.

Klíčová slova

Talár

Akademické obřady

Insignie

Historie

Annotation

The subject of this paper is ceremonial gardments of university notables. The formal and representative gardments for university ceremonies, especially graduations is the academic gown.

The first part of the paper includes a brief treatise with several historical examples as well as comparisons of gowns at various universities all over the world. It is followed by a description of formal gardments and the conclusion involves inquiry of informants who were pedagogues, parents and students asked the questions after the graduation ceremony at Technical University in Liberec.

The practical part of the paper consists of gown designs for Liberec Technical University and one variety implementation.

Key words

Gown

Academical ceremonies

Insignia

History

Obsah

1. Úvod	6
2. Historie taláru	7
2. 1 Talár	7
2. 2 Insignie	7
2. 3 Talár akademický	7
3. Akademické taláry v cizích zemích	9
3. 1 Velká Británie	9
3. 1. 1 Barety	10
3. 2 Rakouské taláry	11
3. 3 Polské taláry	11
3. 4 Francouzské taláry	12
3. 5 Italské taláry	13
3. 6 české taláry	14
3. 7 Další zem	14
4. Vlastnosti taláru	16
4. 1 Tvar a stih taláru	16
4. 2 Barevnost	16
4. 3 Materiál	17
4. 4 Celkový dojem	18
5. Anketa	19
5. 1 Shrnutí	22
6. Návrh taláru pro rektora	23
6. 1 Konstrukce a modelace taláru	26
6. 2 Návrhy pro ostatní pedagogy Textilní univerzity v Liberci	31
6. 3 Další nerealizované návrhy pro rektora Technické univerzity	35
7. Použitá literatura	40

1. Úvod

Od v se stal nedílnou součástí lidské kultury.lov k se obléká nejen, aby se chránil před nepříznivými vlivy počasí, ale také aby se odlišil a zdobil. Od v se stává klíčem ke kultuře, k osobnosti, k tědní příslušnosti, k náboženskému vyznání.

Akademické taláry a insignie jsou vnějším výrazem důstojnosti, pravomoci a odpovědnosti akademických funkcionářů při slavnostních příležitostech. Tato bakalářská práce má za úkol seznámit čtenáře se vznikem, funkcí a vlastnostmi tohoto slavnostního oděvu.

První část této práce je věnována historii. Seznamuje nás s akademickými obřady, konajícími se na univerzitních předsídních a s používanými insigniemi.

Práce pokračuje popisem akademických talárů v jiných částech světa. Přiložená obrázková dokumentace talárů napomáhá k vytvoření konkrétní představy o oblečení. Dále se práce zabývá vlastnostmi taláru, jeho střihem, tvarem, materiálem a celkovým dojmem tohoto slavnostního oděvu. Poslední částí této práce je anketa dotazovaných pedagogů, rodičů a studentů při promoci na textilní fakultě v Liberci. Díky těmto nashromážděným informacím jsem navrhla talár pro univerzitní hodnostáře a také studenty.

Závěrem mé práce je navrhnutý a ušitý talár pro rektora Technické univerzity v Liberci.

2. Historie taláru

2.1 Talár

Na vysoké škole se konají slavnostní akty – akademické obady. Vystupují zde akademici, funkcionáři a členové akademické obce. Při těchto obadách se používá talár a odznaky univerzity jako et z a žezlo. Rektor spolu s akademickými funkcionáři je oblečen do slavnostních odů – talárů a na hlavách mají pokrývky hlavy tzv. barety. [1], [10]

Talár je dlouhý splývavý odů, který sahá až ke kotníku. Z latinského předkladu talus = kotník nebo pata. Charakteristickým znakem je široký plášť s dlouhými rukávy, které jsou rozšířené. Talár se používá například při bohoslužbách, v soudnictví a k různým slavnostním obadám. Nosí ho akademici, hodnostáři, profesori a pedelové univerzit, soudci, státní zástupci a duchovní. [1], [10]

2.2 Insignie

Z latinského předkladu představuje insignie znamení, symbol. Jsou tedy nositelem symbolu a hodnoty moci světské nebo církevní osoby. Již v egyptské říši užívali faraóni insignie. Hlavními symboly byly hůl a cep, se kterými jsou často vyobrazeni.

Mezi základní univerzitní insignie patří pečetidla, ety, medaile na etech, rektorská a děkanská žezla. Pečetidla jsou vyráběna z kovu a je na nich státní znak republiky s kruhopisem. Akademická žezla a ety jsou symbolem historických tradic univerzity a jejích fakult. Nejvýznamnější akademickou insignií je žezlo rektora. Symbolizuje pravomoc a zodpovědnost rektora. Vysokoškolskou funkcí pedela je strážit tyto insignie. Při ceremoniích na vysoké škole pedel doprovází děkana. [1], [12]

2.3 Talár akademický

Poátky vzniku taláru spadají do doby středověku, kde vzorem pro nošení dlouhého a splývavého odů se stal oblek duchovního, který byl zaveden církví roku 1215. Tento odů nenosili jenom při slavnostních příležitostech, ale i ve všední dny, aby vyjádřili, že patří

k feudální společnosti. Taláry nosili tmavých barev, bez jakéhokoli zdobení. Nesměly se nosit červené nebo zelené barvy na látce ani jakékoliv zlaté nebo stříbrné šperky. Bylo to pro ně moc výstřední. Mistři teologie a svobodného umění nosili oděv s tzv. červenou kápí (cappa) a spolu s ostatními profesory chodili oblečení dle stojně, aby vyjádřovali vážnost svého stavu. Výjimkou zdobení byly prsteny, které nosili panovníci, šlechtici a církevní hodnostáři. Studenti dostávali prsteny při promociích.

Od 14. století pouze rektor a děkan mohl nosit červenou barvu. Začal se rozlišovat kroj úřední od kroje akademického. Nosili tzv. kleriky, byla to tunika s dlouhými rukávy a sukní. Mistři také oblékali tabard - svrchní oděv bez rukávů a na asený.

Rektor jako nejvyšší představitel celé univerzity ve svém taláru musel vypadat velmi vznešen. Nosil kleriku – dlouhý splývavý oděv jako spodní roucho. Nad to nosil červenou reverendu s dlouhými rukávy.

Oblek rektora se v letních a zimních měsících lišil. V letních dnech jejich oděv byl lehký a hedvábný, v zimě lemovaný kožešinou. Stejně tak vypadala pokrývka hlavy, tzv. birety. Symbolikou rektora byl také krátký plášť – epomis.

Bakaláři se od pedagoga a jiných hodnostářů odlišovali jednoduchými prostými taláry, bez kožíšek a hedvábí. Ale po dosažení příslušných zkoušek se jejich oblečení změnilo. Bakaláři oblékali tógu – typ na asenou sukni. Místo biretu měli předikázáno nosit na hlavách tzv. kuklu. Nejjednodušeji oblečení chodili studenti klášterních škol. Bohatší žáci nosili opasky a zkracovali si sukni. Studenti, kteří bydleli na kolejích, se oblékali do červených šatů.

Historickou funkcí na vysoké škole, jako univerzitní sluha nebo školník, vykonával pedel. Při slavnostních příležitostech byl oblek pedela červený, podobný klerice a v ruce nesl žezlo rektora. Každá fakulta měla svého vlastního pedela a jejich oblek byl rozlišen podle fakult. Světská fakulta – nosili oděv červené barvy, fakulta duchovní – oděv modré barvy.

Po bitvě na Moháči profesorské oděvy na Karlově univerzitě zanikly. Profesory byli jezuité, kteří chodili ve svém řádovém oděvu. Na počátku 20. století se profesorské oděvy taláry obnovily.

[6], [2], [3]

Obr. 1 Student vysoké školy z 15.stol. [2]

3. Akademické taláry v cizích zemích

3. 1 Velká Británie

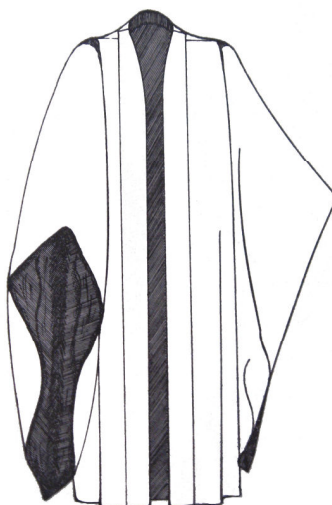
Na Oxfordské a Cambridgeské univerzitě nosí akademické taláry :

- a) kancléři, jímž je přidělený oficiální talár a baret
- b) členové akademické obce, kteří oblékají talár, kapuci a nosí baret
- c) studenti vysokých škol, pro které je přidělený talár s kapkou.

Charakteristickým znakem na talárech jsou tzv. sedla. Taláry na oxfordské a cambridgeské univerzitě mají zajímavě řešené rukávy.

Studenti bakalářských výtvarných umění nosí při promociích obleky s charakteristickými dlouhými rukávy, které dosahují přibližně k zápěstí a spadají do tvaru špičky. Na cambridgeské univerzitě je rukávový otvor v předloktní části, na které rukávy jsou zakončeny do polokruhu.

[7]

Obr. 2 Talár bakalářského umění Oxfordské univerzity [7]

3. 1. 1 Barety

Na cambridgeské a oxfordské univerzitě nosí na hlavách studenti a pedagogové tvercové barety s tmavým stužkem. Studenti doktorských diplomů mají baret kulatý, zdobený okolo stuhou. Výjimku tvoří i ženy, které mohou nosit namísto tvercového baretu šátek z jemnějšího materiálu. [7]

Obr. 3 Tradiční baret na anglických univerzitách [7]

Ve všech anglicky mluvících zemích jako je Austrálie, Irská republika, Spojené státy americké a také v asijských zemích, jsou taláry podobné stejné. Nejvyšším představitelům je kancléř, jehož oblek je zdoben ornamentálními výšivkami a krajkami. Na těchto univerzitách oblékají při promócích taláry i studenti všech diplomů.

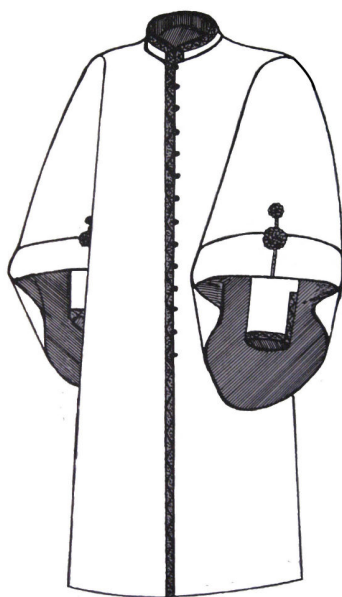

Obr. 4 Talár s baretem kancléře oxfordské a cambridgeské univerzity [7]

3. 2 Rakouské taláry

Na rakouských univerzitách oblékají slavnostní akademické taláry rektor, prorektor a děkani fakult.

Rakouské akademické taláry se na různých univerzitách od sebe liší. Nejsou vždy stejné a nevyznačují se žádnou zvláštní charakteristikou. Základem je vždy dlouhý, splývavý oděv, na který taláry mají zkrácené rukávy do široka nebo jsou tvarovány do tvaru špice. Liší se i svou zdobností. Barety jsou buď kulaté, s bambulkou nebo čtvercové. [8]

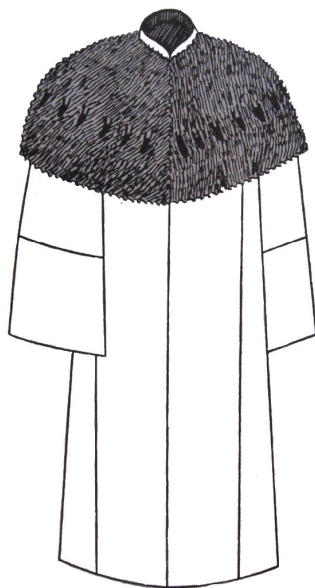
Obr. 5 Talár rektora na Karlovo – Františkově univerzitě v městě Graz [8]

3. 3 Polské taláry

Polské akademické taláry při univerzitních slavnostních příležitostech jsou svým způsobem stejné po celém Polsku. Všechny taláry mají pelerínu. Charakteristickým znakem na talárech je, že mají u krku dva provázky, které jsou zakončeny stužkami. Rektorské taláry jsou opatřeny chlupatou pelerínou.

Rektor na promociích obléká rukavičky červené nebo fialové barvy. Má také prsten a v ruce nese krátkou kovovou hůl nebo žezlo, které je často zdobeno. Na něm ornamenty jsou složitě a detailně vypracované.

Prorektor obléká také červené nebo černé rukavičky. Ostatní členové univerzity k jejich taláru nosí tmavé rukavice. Na obřadech, kde se uděluje doktorský titul, nosí doktor černý talár s baretem. Děkan každé fakulty obléká s talárem a baretem zlatý šetřící. [8]

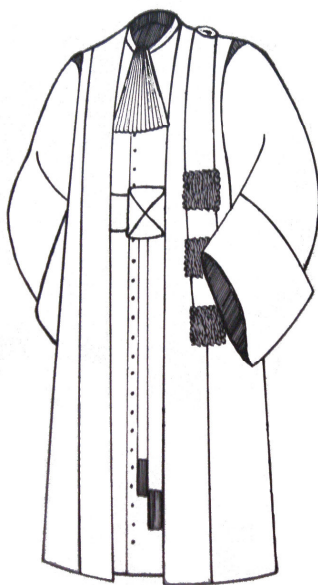

Obr. 6 Talár rektora na Slezské technické univerzitě v Gliwicích [8]

3. 4 Francouzské taláry

Akademické oděvy francouzských univerzit se tolik od sebe neliší, ale rozdílné jsou ve stínování barevnosti a v použití materiálu. Univerzitní kostýmy vycházejí z následujících základních prvků :

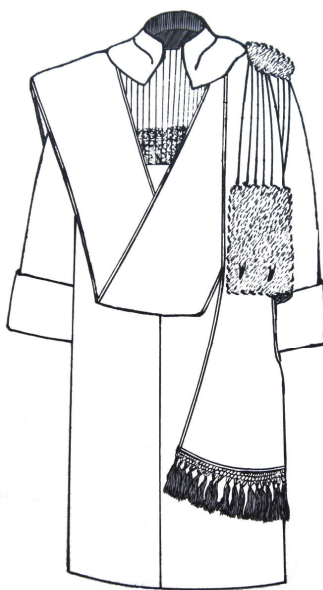
- a) Taláry mají tvar sutany i kleriky s velkou zapínací sponou uprostřed a s knoflíky. Na to nosí dlouhý plášť, který má na rukávech lemování.
- b) Nejzákladnějším prvkem francouzských univerzit je nošení formálního šálu, který mají přehozený přes levé rameno. Šál má záhyby a je lemován bílou kožešinkou.
- c) Na hlavách nosí kulaté vysoké barety, které jsou kolem dokola zdobeny černou sametovou stuhou.
- d) K tomu nosí bílé nákrčníky

Obr. 7 Talár profesora právnické fakulty v Paříži [8]

3. 5 Italské taláry

Taláry italských univerzit jsou různé a pestré. Vyrobené jsou z vlny nebo hedvábí. Italské taláry se rozhodně nevyznačují jednoduchostí. Kolem ramen si přehazují šály, různé přehozy a také nosí šerpy. Na některé rektorské a děkanské oděvy mají pelerínu nebo i nákrčníky. Zdobené je vše kožešinami nebo na které šály jsou zakončeny tlasami. Ozdobu na některých talárech dělají tkaničky. Rukávy jsou zakončeny klasicky nebo jsou tvarované do zvonu i do špičky. Barety se od sebe též liší tvarem i zdobností. [8]

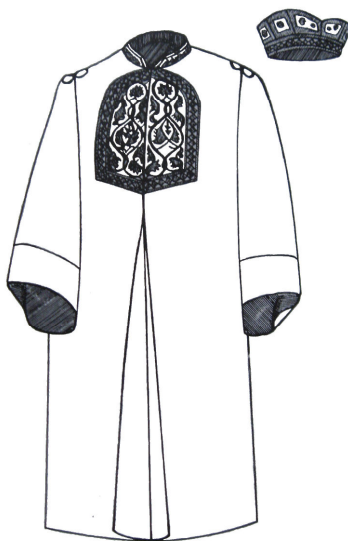

Obr. 8 Dekanský talár fakulty ekonomické univerzity Bologni [8]

3.6 Akademické taláry

Charakteristickým znakem slavnostních oděvů na akademických univerzitách jsou ozdobné květinové výšivky, které mohou být na límcu nebo zdobit okraje oděvu. Plášť není jinak více zdoben. Rukávy jsou zbarvené podle fakulty. Taláry Aristotelovy univerzity v Soluni mají na oděvu kulatou výšivku - medailonek bystvy svatého Demetria. Akademické epice jsou zdobené zlatou výšivkou.

Rektor nosí zlatý oděv a profesori oblékají stříbrné oděvy. Na oděvech jsou zavěšené medailonky, které symbolizují univerzitu. [8]

Obr. 9 Talár s baretem děkana Teologické fakulty v Athénách [8]

3.7 Další země

V indických zemích si akademici funkcionáři na taláry při promócích oblékají ornamentální šály, které jsou vyšívané, vzorované nebo potištěné. [7]

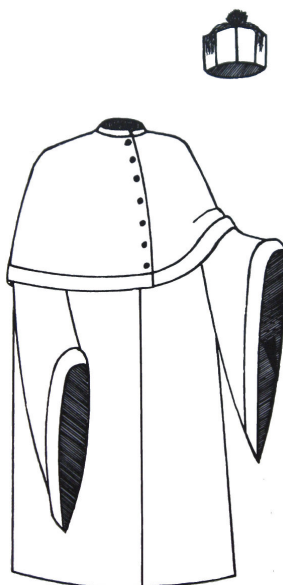

Obr. 10 Vzor šály kancléře na univerzitě v Indii [7]

Také rektoré, děkané, členové vedoucí rady a děkanové fakult na mexických univerzitách nosí taláry. Charakteristickým znakem jsou dlouhé rukávy tvarované do špičky. K tomu nosí pelerínu, která dosahuje nad lokty. Pelerína má knoflíčky a je z lesklého materiálu. Oblek má krátký límec. Baret je vysoký, kulatý, zdobený bambulkou.

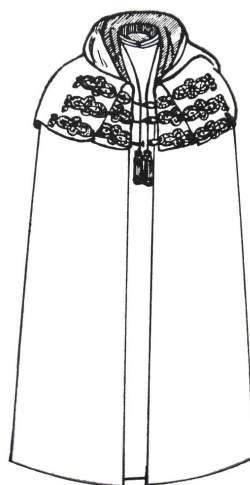
[8]

Obr. 11 Talár s baretem děkana lékařské fakulty v Mexiku [8]

Taláry portugalských univerzit mají charakter pláště, které se liší vzhledem. Plášť nemá klopky a je zakončený malým límcem. K tomuto kostýmu oblékají kalhoty a bílou košili s límečkem. Výstřih kolem krku na každé straně lemuje ozdobná nit. Ta je na konci zakončená stužkou.

[8]

Obr. 12 Talár s pelerínou doktora medicíny ve městě Coimbra v Portugalsku [8]

4. Vlastnosti taláru

4. 1 Tvar a stih taláru

Talár je dlouhý splývavý od v, sahající ke kotník m, p evážn široký. Jeho symbolikou m že být krátký pláš , neboli pelerína, kterou nosí p edevším rektori. Znakem slavnostního taláru jsou také rukávy. Ty mohou být r zn dlouhé a široké, mohou být áste n plisované, n které u ramen nabírané. Od v je nejvíce zdoben v p ední ásti, aby upoutal diváky p i promócích. Bývá proto opat en ozdobami zakon enými t ásn mi, stuhami, r znými výšivkami, nášivkami, trésky nebo knoflíky.

Muži si pod talár oblékají tmavý oblek, bílou košili, límec a bílou vázanku. Ženy pak tmavý kostýmek nebo jiný temn lad ný od v, bílou halenku, límec a bílou vázanku. Je vhodné, aby ženy i muži byli obuti do erné obuvi.

Dnešní taláry mají zapínání se suchými zipy, há ky nebo knoflíky pro jejich snadn jší oblékání. Ve st edov ku tomu tak nebylo. Oble ení v té dob m lo charakter tuniky nebo jednoduchého pláš , který byl p ehozen p es t lo a v pase p evázán tkani kou.

Nejvyšší p edstavitelé, kterými jsou rektori na univerzitách, nosili taláry výrazn jších barev a zdobn jších stih než ostatní pedagogové. R zné bylo i oble ení student . Jednoduché, prosté taláry oblékali studenti nejnižšího bakalá ského vzd lání, ale po dosažení p íslušných zkoušek se jejich oble ení m nilo. Podobn je tomu i dodnes. Na n kterých vysokých školách nosí na promoce taláry pouze studenti doktorského diplomu. [6]

4. 2 Barevnost

Talár by m l p sobit vznešeným dojmem, protože se používá pro slavnostní akt, konaný na akademické p d . Nej ast jší barvy, které jsou symbolem moci a vznešenosti, jsou erná a šedá. Pro barevné dopln ní se nejvíce používá odstín ervené nebo vínové barvy. Ve st edov ku se nosily taláry pouze tmavých barev, od 14. stol. mohl oblékat rudou barvu pouze rektor a d kan. Talár m že být zdoben i kožíškem, jak je znázorn no na obrázku rektora na Univerzit Karlov v Praze. [6], [9]

Obr. 13 Rektorský talár Univerzity Karlovy v Praze [3]

Taláry se mohou odlišovat na n kterých univerzitách v barvách p íslušných fakult. N které barvy obsahují zajímavou symboliku. Nap . studenti teologických fakult nosí p evážn od v z tmav fialové látky jako symbol magie, mystiky a spirituality. Doktorské fakulty mají zase na svých od vech odstín zelené barvy jako znak citlivosti a ochoty pomáhat jiným lidem. Zelená je symbolem klidu a ochrany, která dává pocit bezpečí a naděje.

Nejenom barvy, ale také různé vzory a symboliky na od vku mohou naznačovat charakteristiku p íslušného oboru nebo fakulty. Nap . na Oxfordské univerzitě, promující studenti doktorských titulů hudebnictví, oblékají talár se vzorem jablkového květu jako symbol kvetoucího a hravého období. V Řecku, na Aristotelově univerzitě v Soluni, pro danou fakultu nesou symboliku na et zech antičtí bohové. Fakulta architektury nosí znak Demeter, jako symbol plodnosti země, fakulta inženýrství Archimeda, jako symbol matematiky a filozofie, fakulta medicíny má symbol Hippokrata, který patří mezi nejzákladnější představitelé medicíny starověkého Řecka.

[6], [9]

4. 3 Materiál

Nejpoužívanějším materiálem jsou syntetické nebo vlněné tkaniny, ale používají se i bavlněné, s příměsí syntetiky, pro menší měkavost materiálu. Často je uváděno, že taláry jsou zhotoveny z hedvábí, ale pravdou je, že pro výraz hedvábí je myšleno umělé, syntetické vlákno. Pro vznešený a osobitý dojem bývají na n kterých univerzitách taláry ušity ze silnější,

například vlněné tkaniny. Tento oděv bývá také často zhotoven z vlněného sukna, což je tkanina s mírným omakem a mírným leskem, která se tká v keprové nebo rypsové vazbě. Oblek by měl být hlavně zhotovený z pohodlného a neměkavého materiálu. Může být zhotoven i z více druhů látek. Límce a lemy se mohou lesknout saténem nebo zdobit sametem.

Součástí taláru jsou i epice neboli tzv. barety. Ty bývají zhotoveny ze stejného materiálu a v barvě jako oděv. Tvar a stih baretu bývá nejčastěji dokulata. Okraje epice mohou být položeny na dvou místech ve výši spánků nebo zdobené stuhou. [6], [9]

4.4 Celkový dojem

Talár by měl působit vznešeným a elegantním dojmem, vzbuzovat osobitost, hrdost a moc nositele před studenty a diváky. Často bývá pro větší plnost objemu vyztužen vycpávkami. Zápotebí je sladit jeho barevnost. Neměl by působit přelácaným a kontrastním dojmem. Nejčastějšími barvami jsou proto tmavé škály jako je černá, šedá, vínová, tmavě zelená apod.

[6]

Obr. 15 Prodkání v talárech, promoce Textilní fakulty v Liberci

5. Anketa

Dne 13. 07. 2009 jsem se zúčastnila promoci Technické univerzity v Liberci, fakulty textilní, kde jsem učinila s pítomnými osobami rozhovory, týkající se taláru. Obrátila jsem se na univerzitní pedagogy, kteří talár oblékají. Dále pak na rodiče, u kterých mě zajímaly jejich pocity a dojem ze slavnostních odvětví v den promoce jejich práv dostudovaných dětí. A samozřejmě jsem se také dotazovala samotných studentů, zda by chtěli být na slavnostním předávání diplomu oblečení do taláru a pro.

Otázky pro univerzitní pedagogy zněly takto :

- 1) Jaký máte pocit, když jste oblečeni do taláru ?
- 2) Líbí se vám talár, který máte na sobě ?
- 3) Co by se vám na něm líbilo pozměnit a proč ?

Oslovila jsem rektora, děkana, proděkana, pedela a členy vdecké rady z fakulty textilní.

Rektor :
ad 1) hrdost před studenty, ale je v tom teplo
ad 2) normální vzhled taláru
ad 3) lehčí materiál

Děkan :
ad 1) teplo
ad 2) líbí
ad 3) aby v tom nebylo teplo

Obr. 14 Talár děkana textilní fakulty, promoce Textilní fakulty v Liberci

Prod kan :

ad 1) teplo

ad 2) ujde to, epice se mi nelíbí

ad 3) leh í, prodyšný materiál, vyvložkování na ramenou, abych nemusel oblékat teplé sako, jiný vzhled baretu

Pedel :

ad 1) normální pocit v taláru

ad 2) líbí, je pot eba aby m l há ky a suché zipy

ad 3) vzhledn jší materiál

Obr. 16 Talár pedela, promoce Textilní fakulty v Liberci

len v decké rady :

ad 1) p ipadám si v taláru d ležit jší

ad 2) ujde to

ad 3) leh í, prodyšn jší materiál

Dotazování pedagogové prožívají pocit hrdosti p ed studenty a p ipadají si d ležit , což je hlavním posláním tohoto slavnostního oble ení. Horší už je hodnocení dalších funk ních vlastností. Všem zú astn ným je v taláru p íliš teplo, p áli by si leh í, vzdušn jší

materiál s doporučením snadného oblékání (použití háčku a suchého zipu), v jednom případě byla vyjádřena nespokojenost s tvarem apky, jeden dotazovaný doporučil vyztužení ramen taláru, aby pod ním nemuselo být další teplé oblečení s vycpávkami. To vše jsou inspirativní podněty pro návrh taláru, který by splňoval co nejlépe všechny funkční požadavky.

Dále jsem oslovila deset pár respondentů, kteří mi odpověděli na tyto tři otázky :

Otázky pro rodiče :

- 1) Jak na vás zapůsobilo oblečení profesorů v talárech ?
- 2) Který talár se vám nejvíce líbil a proč ?
- 3) Myslíte si, že je vhodné, aby pedagogové oblékali na promoce taláry ?

Na první otázku vyjádřilo sedm respondentů z deseti nadšení. Odpověděli zněly jako: dobře stojím, krásná a vznešená. Ostatní odpověděli, že by oblečení mohlo být honosnější, nebo na něm zapůsobilo přirozeně. Také zde zaznamenal, že jim v tom musí být teplo. Jednomu dotazovanému se nelíbily boty.

Na druhou otázku bylo nejvíce odpovědí typu: nehodnotil jsem, nevšímal jsem si nebo jim taláry přišly stejné (šest respondentů). Těm dotazovaným se líbil oblek pedela a dvěma respondentům talár děkana, protože oblek byl podle nich výraznější. Jeden dotazovaný navíc odpověděl, že taláry mu přišly málo výrazné. Dvakrát jsem zaznamenala, že se líbily ety, které mají pedagogové na sobě. Naopak jeden respondent se zmínil, že černá a šedá barva od něj dodává důstojnost.

Na třetí otázku jsem nedostala žádnou negativní odpověď. Všichni dotazovaní odpověděli určitě nebo stoprocentně ano.

Pro studenty jsem si připravila otázky :

- 1) Chtěl bys na promoce být oblečen do taláru ? ANO / NE
- 2) Proč ?

Osm dotázaných studentů bylo pro odpověď ANO. Na otázku proč ANO nejvíce zaznamenal slova: obad je slavnostnější, zajímavější, dobře stojím. Další dotázaní odpověděli, že budou

alespo všichni absolventi vypadat stejn , talár nosí studenti i na ostatních školách a také, že by to vy ešilo problém, co v ten den na sebe.

Dva dotázaní byli proti a na otázku pro , jeden odpov d l, že by mu v tom bylo horko a druhý, že by byli všichni stejní, a to mu nep ípadá p kné.

5. 1 Shrnutí

Pedagogové odpovídali z hlediska praktického. Estetický dojem pro n nebyl tak d ležitý. Všichni dotazovaní se shodli na tom, že v sou asném taláru se necítí p íliš dobře, protože oblek je t žký a hlavn teplý.

Rodi e hodnotili taláry jako oble ení slavnostní a d stojné pro danou událost. Více jimi byly zaujaty ženy než muži, a ty také dodávaly, že se jim líbily et zy, které m li pedagogové zav šené kolem krku. Myslím si, že pedel, který na promocích sed l nejbliže k publiku, získal nejv tší po et hlas na otázku, který talár se vám líbil nejvíce, práv díky své pozici. P evážná v tšina dotazovaných odpovídala, že jim taláry p ípadaly stejné anebo si jich nevšímali. Z otázky, zda si myslí, že je vhodné, aby profesori byli oble eni na promoce do talár , zazn lo od všech respondent ur it ano. Proto si myslím, že je nezbytné, aby slavnostní obleky m li pedagogové p í promocích na sob .

Z výsledk ankety pedagog vyplývá, že nový talár by m l být z leh ího, prodyšn jšího materiálu a se zapínáním. Proto bych doporu ila použít lehkou p írodní tkaninu, nap íklad bavlnu nebo len, ve kterém nebude horko.

Z posudk od rodi soudím, že talár by m l být barevn výrazn jší i honosn jší, aby na publikum p sobil p ítažliv jším dojmem. Talár by ale rozhodn nem l být p íliš barevn k íklavý, nebo se jedná o d stojnou slavnost, a to je t eba zachovat.

Z nashromážd ných informací od student , zda by cht li být na promoce oble eni do taláru, zazn lo nejvíce kladných odpov dí. Proto jsem se rozhodla, že navrhnu slavnostní od v í pro studenty.

6. Návrh taláru pro rektora

Popis oděvu

Návrh taláru pro rektora Technické univerzity v Liberci odpovídá požadavkům získaným z předchozích informací. Oděv je dlouhý, široký, s volnými rukávy. Talár je zdoben sámkou a podélnými pruhy především v přední části, aby upoutal co nejvíce divák. Rukávy jsou zakončeny ozdobou. Základní barevnost oděvu je šedá a pro barevné doplnění jsem zvolila tmavě modrou barvu.

Oděv rektora je celkově proveden v příčných a podélných liniích, které mají navodit představu rovnováhy a bezpečí. Kombinace šedé a modré má být odrazem důstojnosti a vznešenosti. Geometrická ozdoba na prsou představuje štít. Všechny použité výtvarné prostředky mají za úkol podtrhnout důstojnost ceremoniálu a jasně vymezit uspořádání celého představenstva školy.

Tento talár zaujal na první pohled nejvíce pro svůj střih, tvar a celkové barevné doplnění. Oděv působí elegantním a vznešeným dojmem. Svislé zdobení na taláru zajišťuje zetřihlovací efekt. Pro snadnější oblékání oděvu je talár vyhotoven s podšívkou a na předním díle má zapínání s háčky. Pod talár si muži i ženy budou moci oblékat svůj civilní oděv, oblek i kostým.

Obr. 17 Návrh taláru pro rektora Technické univerzity v Liberci

Materiál

Základním materiálem pro talár je tkanina z čistého lnu. Tento materiál se vyznačuje svou prodyšností a lehkostí. Len patří společně s bavlnou a vlnou k nejstarším textilním surovinám. V raném středověku se šil oděv pouze z rostlinných nebo živočišných materiálů. Len má přirozený lesk, vyniká vysokou pevností a působí na omak chladivě. Dýchá historií.

Pro celkové barevné doplnění jsem vybrala tmavě modrou krešovou šatovku ze syntetického polyesteru. Kombinace s vybranou geometrickou ozdobou na prsou a tmavě šedou látkou dodává oděvu pravou vznešenost. Pro zachování čistoty a dlouhodobosti jsem použila jenom dva různé materiály tkanin.

Podšívka pro talár je vyrobena z pravého hedvábí, které je velmi oblíbené nejenom pro krásu, ale zejména kvůli svým vynikajícím a mimořádným vlastnostem. Hedvábí je velmi tenké, lehké, ale přitom nesmírně pevné. Chrání před změnami venkovní teploty, v létě příjemně chladí a naopak v zimě hřeje. Je vzdušné, velmi dobře přijímá a vylučuje vodu. Součástí taláru je i baret, který je zhotoven ze stejného materiálu jako talár.

Všechny tyto vlastnosti odpovídají veškerým požadavkům z nashromážděných informací od pedagoga, rodičů a studentů. Oděv je prodyšný a lehký, aby se v taláru akademici mohli cítit co nejlépe. Zachovány jsou i estetické vlastnosti tohoto působivého divadelního představení.

6.1 Konstrukce a modelace taláru

Popis oděvu :

Základní tvar konstrukce pro talár vychází z jednoduchého oděvního střihu bez použití odševků, pro zachování volnosti.

Talár má kulatý výstřih, který je téměř po celém obvodu zdoben 13cm širokým pruhem z tmavě modré látky. V místě prokrčku na předním dílu totiž přechází na každé straně v podélný pruh, který sahá až k jeho dolní délce. V oblasti prsou je oděv ještě tvarován devatenácti ozdobnými prošitými záhyby. Zadní díl taláru je jednoduchý, bez použití zdobných prvků.

Rukávy mají střih tzv. kimona a na konci jsou zdobeny stejným širokým pruhem látky, který se objevuje i na předním dílu.

Pro snadnější oblékání je celý talár vyhotoven s podšívkou. Oděv má zapínání na háčky.

Konstrukce odpovídá velikosti 167 – 85 – 100, kategorie M – mladé ženy střední postavy.

Použité konstrukční parametry:

Tělesný rozměr	Hodnota[cm]
Vp (výška postavy)	167
Oh (obvod hrudíku)	85
Dz (délka zad)	42
Šz (šířka zad)	34
Dr (délka rukávu)	73
Ok (obvod krku)	31
Zhp (zadní hloubka podpaží)	21
Do (délka oděvu)	137

Technical drawing of a roof structure showing dimensions and slopes. The drawing includes the following labels and dimensions:

- Dimensions:**
  - $dz + 1$ (vertical dimension on the left)
  - do (vertical dimension on the left)
  - zhp (vertical dimension on the left)
  - $1/2 zhp = x$ (vertical dimension on the left)
  - $1,8x$ (horizontal dimension at the top left)
  - $1,6 ok$ (horizontal dimension at the top left)
  - $1,3$ (horizontal dimension at the top left)
  - $1,6 ok$ (horizontal dimension at the top left)
  - $1/2 \check{sz}$ (horizontal dimension in the middle)
  - $1/4 oh$ (horizontal dimension in the middle)
  - $6,5$ (horizontal dimension in the middle)
  - 5 (horizontal dimension in the middle)
  - $1,5$ (horizontal dimension at the bottom right)
- Slopes:**
  - dr (slope of the main roof)
  - 1 (slope of the main roof)
  - $1,5$ (slope of the lower roof section)

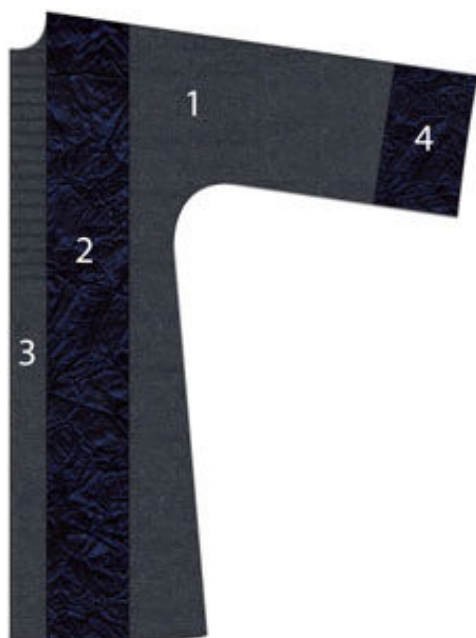
Z hlediska vrstvení byl u předního a zadního dílu v středové linii přidán přidavek 1 cm. Pro volné nošení odvalu byl také přidán přidavek v oblasti boků 1,5 cm u obou dílů.

Obr. 18 Základní konstrukce taláru

Modelace od vu

Modelace st ihových sou ástí na p edním díle

Legenda :

- 1) pravý p ední díl
- 2) p ední vrchní zdobný díl
- 3) levý p ední díl zdobený záhyby
- 4) p ední rukávový díl

Modelace stříhových součástí na zadním díle

Legenda :

- 1) zadní díl
- 2) zadní vrchní zdobný díl
- 3) zadní rukávový díl

Ušitý talár zhotovený v měřítku 1:1

Obr.19 Zhotovený talár s baretem pro rektora Technické univerzity v Liberci

6. 2 Návrhy pro ostatní pedagogy Technické univerzity v Liberci

Obr. 20 Talár pedela

Talár pro pedela by m 1 stejné zdobení jako oblek rektora. Ozdobou by byly stuhy s knoflíky.

Obr. 21 Talár d kana

D kan v talár by se lišil tím, že by nem l zdobení na rukávech.

Obr. 22 Prod kan a lenové v decké rady

Talár pro tyto hodnosti bývá v tšinou zdoben nejjednodušeji, proto by se na předním díle svislé modré pruhy nevyskytovaly, mod e lemované by byly jenom okraje rukáv .

Obr. 23 Návrh taláru pro studenty

Na základě ankety provedené mezi studenty při promociích jsem navrhla talár i pro ně. Odvážím-li charakter peleríny. Materiálem by byl také len a zdobným pruhem na předním díle by byla šedá látka z pravého hedvábí. Ozdobnou funkci by plnila stuha s knoflíky.

6. 3 Další nerealizované návrhy talár pro rektora Technické univerzity

Obr. 24

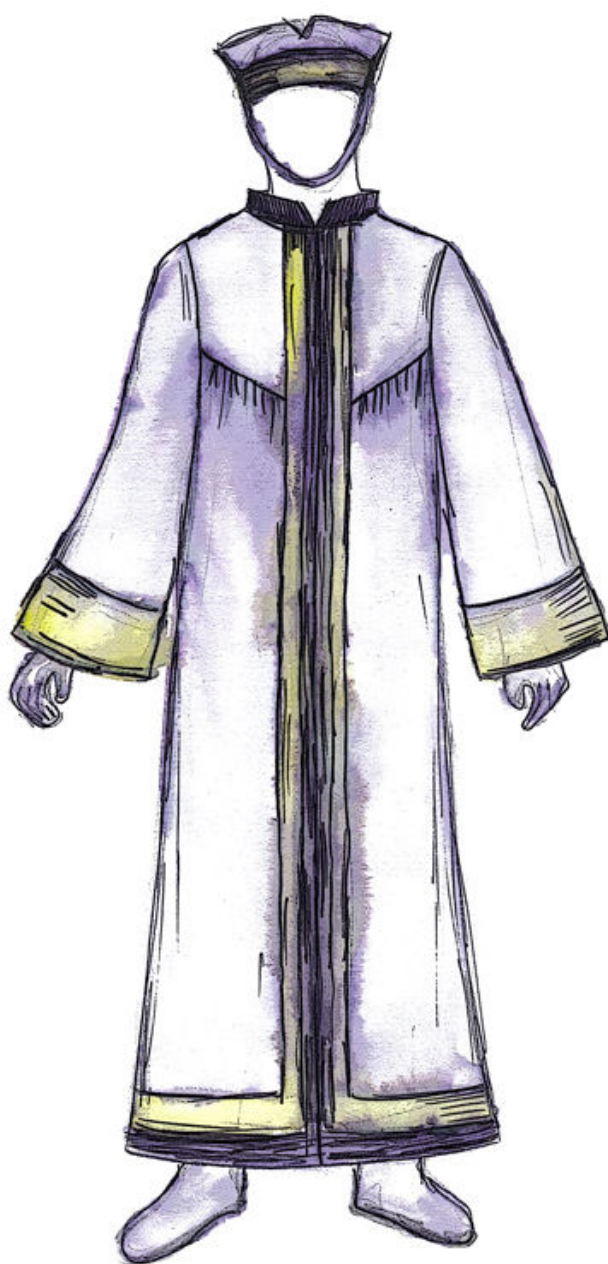
Tento talár se vyznačuje dlouhými zvonovými rukávy a širokou ozdobou na předním díle.
Toto zdobné řešení by profesory opticky rozšířilo.

Obr. 25

Od v je zdoben ornamentálními prvky, a tudíž se nehodí pro technickou univerzitu.

Obr. 26

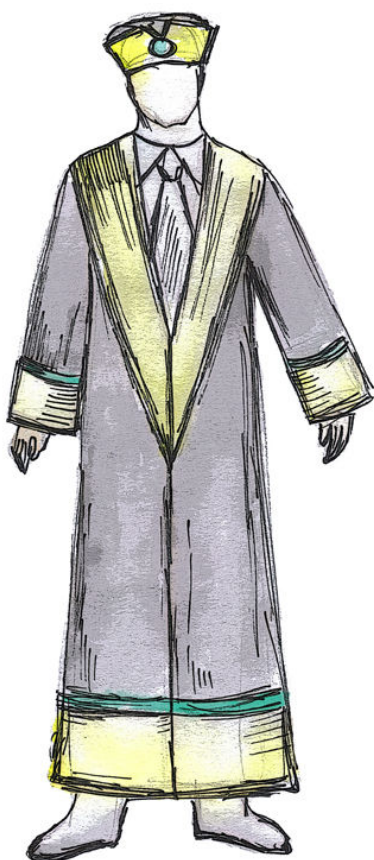
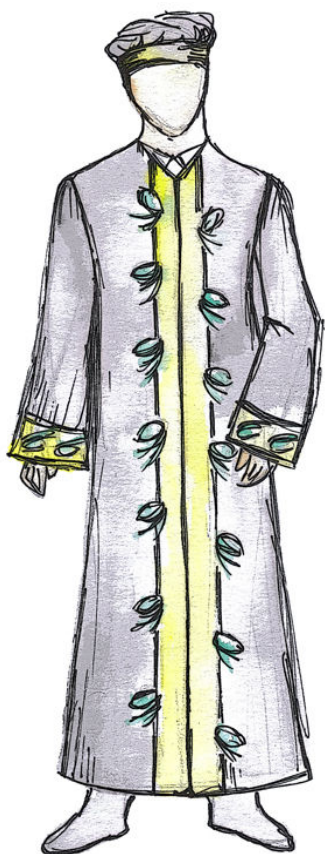
Talár má zdobení s podélnými pruhy. I tento talár by šel zhotovit pro rektora Technické univerzity v Liberci.

Obr. 27

Dynamikou tohoto taláru jsou balonové rukávy. I tento od v je charakteristický podélným zdobením.

Obr. 28 Ukázky dalších návrhů taláru pro rektora Technické univerzity v Liberci

Použitá literatura :

- [1] Vostrácký, Z. : Rektorem univerzity v taláru a bez taláru, Plzeň 2006, ISBN : 80-7177-087-6
  - [2] Winter, Z. : Dřívější kroje v zemích českých od počátku století 15. až po dobu bitvy u Moháče, SV. 1- 2, Praha : F. Šimáček, 1893-1894, str. 225 – 230
  - [3] Herber, O., Havránek, J. : Insignie, medaile, taláry UK, Praha : Univerzita Karlova, 1987, str.55-60
  - [4] Adamová, K. : Dřívější českého soudnictví od počátku české státnosti do roku 1938, Praha : LexisNexis CZ, 2005, str.126-127
  - [5] Hinnerová, J., Csáder V. : Akademické insignie a slávnostné obrady na Univerzitě Komenského v Bratislavě, Bratislava : Univerzita Komenského, 2006 ISBN : 80-223-2179-6, str. 7-21
  - [6] Kybalová, L. : Středověké dřívější odívání, NLN, s.r.o. , Praha 2001
  - [7] Smith, H. : Academic Dress and Insignia of the World : Gowns, hats, chains of office hoods, rings, medals and other degree insignia of universities, Vol. 1, Cape Town : A.A. Balkema, 1970
  - [8] Smith, H. : Academic Dress and Insignia of the World : Gowns, hats, chains of office hoods, rings, medals and other degree insignia of universities, Vol. 2, Cape Town : A.A. Balkema, 1970
- Databáze dostupné z webu :
- [9] <http://www.seminarky.cz>
  - [10] http://cs.wikipedia.org/wiki/Akademický_oběd
  - [11] <http://cs.wikipedia.org/wiki/Univerzita>
  - [12] <http://cs.wikipedia.org/wiki/Insignie>

